

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОЛОДІЖНОГО ТУРИЗМУ

Галасюк Світлана Сергіївна,

К.е.н., доцент

Одеський національний економічний університет,
svetlana.galasyuk@gmail.com

Філюк Валерія Вікторівна,

Студентка

Одеський національний економічний університет,
Filiuk@ukr.net

Згідно з дослідженням, проведеним спеціалістами Конфедерації молодіжного, студентського і освітнього туризму (WYSE) та Всесвітньої туристичної організації (UNWTO), молодіжному туризму належить значна частка у світовому туристопотоці. Це потужніший туристичний сектор, який динамічно розвився у допандемійні часи. Після повернення додому понад 80% молоді починає терпиміше відноситися до чужої культури та іншим народностям. Тому експерти WYSE і UNWTO радять професіоналам турбізнесу звернути особливу увагу саме на цю категорію туристів [1].

В українському законодавстві молодіжний туризм проголошено окремим видом туризму. Проте його визначення у нормативно-правових документах, зокрема, у Законі України «Про туризм», не існує. Також немає спільної думки й у дослідників-науковців та професіоналів-практиків щодо обґрунтування сутності молодіжного туризму та диференціації туристів відповідно до віку подорожуючих. Усі згодні, що основним критерієм у даному сенсі є демографічна ознака, однак єдині вікові обмеження щодо терміну «молодіжний туризм» дотепер не визначені.

Офіційна класифікація осіб, що подорожують, за віком наявна у виданні «Концепції, визначення та класифікації для статистики туризму» (Concepts, Definitions and Classifications for Tourism Statistics, 1995) (стаття 4.3.3); цей поділ був прийнятий Всесвітньою туристичною організацією. Згідно з рекомендацією UNWTO, туристів за віком поділяють на 5 груп: 1) від 0 до 14 років; 2) від 15 до 24 років; 3) від 25 до 44 років; 4) від 45 до 64 років; 5) від 65 років та старше.

У класифікації київської вченої Т.Г. Сокол специфіка видів туризму обумовлена не тільки віковим чинником, а рівнем сервісу, на який претендують відповідні категорії туристів. Наприклад, організація дитячого й шкільного туризму за умови помірних цін на тури і невисоких вимог щодо якості розміщення передбачає організацію програми, в якій відпочинок і розваги чергуються із заходами пізнавального та виховного характеру. Категорія туристів «третього віку» передбачає якісний сервіс та інформаційну насиченість подорожей. Молодіжний туризм допускає використання послуг

середнього рівня сервісу, але має на меті створити атмосферу активного спілкування й відпочинку [2, с. 102-103].

За визначенням львівського науковця Д. А. Каднічанського, молодіжний туризм – це сегмент туристичного ринку, орієнтований на дітей, юнацтво та молодь, туристичні послуги та продукти для якого створюють і реалізують його суб'єкти: туроператори (такими можуть бути навчальні заклади всіх рівнів акредитації, позашкільні установи, дитячо-юнацькі організації, дитячі оздоровчі та молодіжні спортивно-оздоровчі табори, туристичні бази, притулки, клуби, федерація спортивного туризму тощо), екскурсійні бюро та турагенти [3].

Закарпатські вчені М. П. Кляп та Ф. Ф. Шандор ставлять молодіжний туризм в один ряд зі студентським: «молодіжний (студентський) туризм – це різновид туризму, спрямований на задоволення рекреаційних потреб молоді до 35 років». Також науковці підкреслюють, що, насамперед, сюди належать тематичні поїздки, пов'язані з політико-пропагандистськими заходами; туристсько-екскурсійні походи; річкові та морські круїзи; тури вихідного дня; оглядові й тематичні екскурсії; подорожі та екскурсії в межах навчально-виховного і виробничого процесу, тощо. Молодіжному туризму віддають перевагу ті, хто любить дешеві подорожі з використанням менш комфортабельних засобів розміщення і перевезення, екскурсійні програми яких включають активне спілкування з місцевим населенням, розважальне дозвілля (відвідування дискотек, нічних клубів і барів) [4].

На думку української вченої Н. В. Чорненької, молодіжний туризм – це сегмент туристичного ринку, орієнтований на молодь, метою якого є всебічний розвиток, організація дозвілля, психофізична реабілітація та оздоровлення особистості. Цей вид туризму може мати і комерційне, і соціальне забарвлення відповідно до характеру ціноутворення на його послуги [5].

Вчений Д.І. Ярмолюк зазначає, що молоді туристи вважаються найбільш подорожуючими сегментами населення земної кулі. Водночас ціновий фактор має вирішальне значення для представників цієї категорії. На його думку, молоді мандрівники – це:

- економні споживачі, які купують туристичні продукти, послуги та маршрути відповідно до їх індивідуальних потреб, інтересів і гаманцю;

- більшість молодих людей, які бажають відпочивати так, як їм подобається, самі планують та організують своє дозвілля, обираючи час навчання або канікул;

- молодь відрізняє оперативність у прийнятті рішень туристичного характеру та бажання за короткий період часу отримати максимальну кількість атракцій за умови гнучкої ціни;

- вони заповзятливі, для них подорожі становлять невід'ємну частину їхнього життєвого досвіду [6].

На наш погляд, найбільш ґрунтовно вікові обмеження щодо визначення поняття «молодіжний туризм» представлено у дисертаційній роботі В. О. Зейко. Науковець зазначає, що якщо поняття дітей у всіх асоціюється з особами віком до 18 років, то визначення вікових меж терміна «молодь» викликає багато дискусій у вітчизняних та іноземних науковців. Причиною є те, що ця

специфічна демографічна і соціальна група з'явилась лише в середині ХХ ст. Тому автор вважає, що доцільніше обмежити молодіжний туризм 18-35 роками, обґрунтовуючи свій висновок таким чином:

- це буде співпадати із законодавством України;
- будуть пропорційно збалансовані всі види туризму (дитячий, молодіжний, для дорослих та людей похилого віку) термінами по 18-20 років;
- поняття молоді не буде асоціюватися лише зі студентством, що значно розширить межі категорії [7];
- саме у 18 років молоді люди досягають повноліття та можуть подорожувати самостійно.

Це припущення підтверджується і світовою практикою. Зараз у світі панує тенденція до збільшення граничного віку надання знижок / посвідчень для студентів та молоді, що позитивно впливає і на молодіжний туризм. Так, наприклад, граничний вік для отримання посвідчень ISIC, ITIC, IYTC було збільшено з 26 до 30 років [8].

Вивчивши думки науковців, вважаємо, що сутність досліджуваного поняття найбільш повно представлена українським вченим В.О. Зейко. Так, «молодіжний туризм – рекреаційні заходи молоді віком від 18 до 35 років, пов'язані з пізнавальною, оздоровчою, спортивною та культурно-розважальною діяльністю поза межами постійного місця проживання та навчання, без мети отримання прибутку в місці перебування, які характеризуються переважно активним та насиченим відпочинком» [7].

Для молодіжного туризму, незалежно від джерела його фінансування, характерними особливостями є:

- середня тривалість поїздки (7-14 діб);
- невибагливість до комфорту (крім молодих сімей);
- тяжіння до популярних туристичних центрів;
- спроби мінімізувати витрати;
- орієнтація на різноманітні розваги, узяття участі у фестивалях [9];
- насичена та захоплююча програма туристичної подорожі;
- компанія однолітків, як правило, дуже мобільна та весела;
- особливий емоційний фон;
- встановлення неофіційних приятельських взаємовідносин між усіма учасниками молодіжної туристичної групи [10].

Варто зазначити, що молодіжний туризм є одним з найбільш динамічних та перспективних напрямків розвитку туристичного бізнесу. Він спрямований на виконання завдання щодо виховання молодого покоління, підвищення освітнього та культурного рівня молоді, сприяння загальному зціленню нації та задоволенню рекреаційних потреб особистості.

Проте в Україні зараз та в допандемійні часи існує багато чинників, які стримують розвиток молодіжного туризму. До них належать:

- триваючі кризові явища в економіці, які супроводжуються скороченням споживчого попиту внаслідок зниження доходів населення;

– складна політична ситуація в країні, військові дії на Донбасі, загроза терористичних актів;

– значний моральний і фізичний знос існуючої матеріально-технічної бази підприємств сфери гостинності; недостатня кількість засобів розміщення туристичного класу (хостелів, молодіжних туристичних баз, дитячих таборів) із сучасним рівнем комфорту в традиційних центрах туризму, а також їх суттєва територіальна диспропорція;

– нерозвинена туристична інфраструктура: брак комфортабельного транспорту, незадовільний стан автодоріг (особливо місцевого значення), недостатня кількість закладів придорожнього сервісу;

– недосконалий стан багатьох об'єктів історико-культурної і природної спадщини;

– невідповідні вимогам і очікуванням туристів гостинність і кваліфікація персоналу сфери туризму, недостатній рівень розвитку додаткових послуг [11].

На жаль, незважаючи на широке поширення у світі молодіжного туризму, надання молодим мандрівникам значних знижок на проживання, проїзд, харчування, користування атракціями, в Україні даний вид туризму зараз практично не розвинений у зв'язку з відсутністю державної програми його підтримки.

Список літератури:

1. World Tourism Organization (UNWTO). URL: <https://www.unwto.org>.
2. Сокол Т.Г. Основи туристичної діяльності: підручник. За заг. ред. В.Ф. Орлова. К.: Грамота, 2006. 260 с.
3. Каднічанський Д. А. Молодіжний і навчальний туризм: курс лекцій. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. 60 с.
4. Кляп М.П., Шандор Ф.Ф. Сучасні різновиди туризму: навчальний посібник. К.: Знання, 2011. 334 с.
5. Чорненька Н.В. Сучасні тенденції розвитку молодіжного туризму. Географія та туризм. 2012. № 20. С. 66-72.
6. Ярмолюк Д.І. Особливості розвитку молодіжного туризму Житомирського регіону. Економіка і суспільство. 2018. № 15. С. 570-575.
7. Зейко В.О. Конструктивно-географічна оптимізація розвитку молодіжного і дитячого туризму у Волинській області. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата географічних наук (доктора філософії) за спеціальністю 11.00.11 – конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів. Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, 2020. 274 с.
8. Галасюк С.С. Міжнародний досвід сприяння розвитку молодіжного туризму. Актуальні напрями забезпечення ефективності економіки країни: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції, 10-11.06.2016 р. У 2-х частинах. Запоріжжя: Східноукраїнський інститут економіки та управління, 2016. Ч. 1. С. 123-128.

9. Колесник О. О. Формування класифікаційних ознак туризму в системі економічних аспектів розвитку суспільства. URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/2168/1/36.pdf>.

10. Гераськіна О. Соціологічний погляд на особливості молодіжного туризму. Україна та світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Х.: НТУ «ХПІ», 2014. С. 211-212.

11. Галасюк С. С. Напрями активізації молодіжного туризму в Одеському регіоні. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Економічні науки. 2015. № 2 (5). С. 36-42.